

2057

פרוטוקול מספר 2/ג
מישיבת הוועדה לענייני פנים
שהתקיימה ביום ג', י"א חשון תשי"ח - 5.11.57
בשעה 09.00

משתתפים:

- י. ריפתין - יו"ר
- מ. ארם
- ד. בר-רב-האי
- י. גדינברג
- ד. הכהן
- י. יסעיהו
- י. כהן
- ח. מגורי-כהן
- א. עבאס
- ש. פרלשטיין

מזמנים:

- סר הפנים י. בר-יהודה
- סר סבו - מנהל משרד הפנים
- סר סילברסטון - משרד הפנים
- סר רוטנברג - משרד הפנים
- סר גלס - משרד המשפטים
- עו"ד סטריקס - נציג חברת "רסקו"
- עו"ד שפאסר - נציג סולל-בונה

היוזמים:

חוק לתיקון פקודת הרשויות המקומיות
(מס עסקים), תשי"ח - 1957

היו"ר י. ריפתין:

פותח את הישיבה.

בראשית הישיבה ברצוני לברך את חברי הוועדה עם תחילת מושב החורף, ובסיומה את חבר הוועדה החדש יוחנן כהן. אני מקווה על חברי הוועדה יסכימו לשלוח ברכה לסרים הפצועים, בפרט ל"סר שלנו" שר הדתות.

בענין מס עסקים קיבלתי שני תזכירים. אחד מחברת רסקו והאחד מחברת עטידר. הזמנתי לישיבה זו את נציגי חברת רסקו. את נציגי עטידר נקבל בישיבה אחרת.

עו"ד סטריקס:

דעת רסקו ודעת סולל-בונה בבטיחה זו זהות בהחלט. בטלחתנו זו צריך היה להסתמך גם נציג "חברת שיכון", אבל מסיבות שאינן תלויות בו לא יכול להופיע כאן היום.

החברה שלנו עובדת היום בעיקר בשיכון ובבניה ב-36 רשויות מקומיות בארץ. עיקר העבודה היא במסגרת של התייחסות ושיכונים עולים. עול המסים הקיים כבר כיום, והמבוסס על מסי רכוש ומסי הכנסה, הוא כבד מאוד. נוסף לכך היה קיים מס נוסף החורג ממסגרת המסים הרגילה, מס עסקים. כל עוד הוא היה במסגרת החוק הישן, הוא היווה

ועדת הפנים - 5.11.57

עו"ד שטרקס:

מס לא כבוד. בשנה שעברה הוטל מס של 13 אלף לירות על חברת רסקו בכל הארץ. התיקון המוצע בחוק מאיים בהטלת המס בצורה חריפה. לפי פקודת מס עסקים המקורית רשאית מועצה מס להטיל את המס על כל מקום שבו עוסקים באותה מלאכה ובאותו עסק בתחום אזור המלאכה. אם יש אפוא לרסקו מחסן ראשי בת"א ויש לה מחסן נוסף בנחלת-יצחק - היא משלמת לא רק את אלפיים הלירות עבור המחסן הראשי, אלא על כל מחסן ומחסן היא משלמת מס נוסף. אם תינתן סמכות זו לכל רשות מקומית, ונבקים קבוצות בניינים באזור כלשהו, יכולה המועצה - לפחות להלכה - להטיל על כל קבוצה כזאת מס בתור עסק נפרד. אם נסלול כביש במקום אחד בתחום המועצה, ובמקום שני באותה מועצה נבנה בניין - תוכל המועצה להטיל מס על כל מקום בנפרד.

דבר שני שאנו חוששים מפניו: כל רוח החוק והמבנה המקורי שלו היה הטלת מס על ניהול עסק באופן קבוע. לפי התיקון המוצע בחוק תוכל רשות מקומית להטיל מס גם על ניהול סקר של עסק. אני יודע שכונת השר היא לעבודה קבועה. אבל כל חוקי העזר של הרשויות המקומיות שכונות גם לעבודות זמניות. יוצא שעל כל עבודה מקרית שנבצע בתחום מועצה כלשהי יהיה עלינו לשלם מס, דבר שאין אנו רואים בו הצדקה. ברור שאם לגוף כלשהו יש משרד במקום מסוים ויש לו מחסן עם והוא מקבל שירותים מהמועצה, הוא חייב במסים. אבל לא ייתכן שחברה גדולה המזדמנת לבצע עבודות כלשהן במשך שלושה חדשים במקום מסוים, יוטל עליה מס, ובשיעור המכסימלי של אלפיים לירות.

מתוך 35-36 הרשויות המקומיות שאנו עובדים בהן, 30 קובעות את המס לפי היקף העבודה של הקבלן בכלל ולא לפי היקף העבודה של הקבלן בתחום אותה מועצה.

שר הפנים:
מדוע שתקתם על כך עד כה? מדוע לא ערערתם עד עכשיו על הטלת מס שלא לפי היקף העבודה במקום?

עו"ד שטרקס:
הבעיה לא היתה קיימת אצלנו עד כה כיוון שעד עכשיו סירבנו לשלם את המס. אחת מסלושים המועצות הללו, נתניה, קובעת בפירוש: קבלן העובד גם מחוץ לנתניה מסלם כפליים מקבלן העובד רק בנתניה. אם רסקו בונה אפוא גם מחוץ לנתניה, אם היא תבנה ששהו בתוך נתניה, תשלם כפליים. גם בירושלים נאמר בחוק העזר: "אם שטח הבניה שבנייתו בוצעה בכל הארץ...". זוהי בנודאי נקודה הדורשת תיקון.

לפי המצב הקיים חייבת אפוא חברת בנין לסלם לכל מועצה ומועצה על היקף עבודתה בכל הארץ, דבר שהוא אבסורד, וזה לפי חוקי עזר שרובם תוקנו ב-1956/57 בעקבות הגדלת המכסימום ע"י הכנסת, וקיבלו אישור מאת שר הפנים.

נקודה נוספת: החוק הכתוב. הוא אינו נותן שום הנדשות מסשיות למועצה המקומית כיצד לקבוע את קנה-המידה לחוקי-העזר שלה. יש מועצות בהן מחלק-הגפס, למשל, משלם מס עסקים כפול מזה שמשלם קבלן בנין, כיוון שהאחרון הוא קבצן והראשון הוא גביר. המועצה טננה אמנם להיות פח גרסיבית, אבל אם היא כותבת למשל שבניה העולה על 100 אלף לירות עוברת את המכסימום - הרי כולכם יודעים שעשר לירות לעולים או חמישה בתים במשקים חקלאיים עוברים את הסכום של טננה אלף לירות. יוצא שחברת רסקו או סולל-בונה משלמות את המכסימום בכל מועצה. בכון שלא כל המועצות ניצלו את זכותן לתבוע את המכסימום. אבל אין לנו ערובה שחבר לא ידרשו את המגיע. ואם הכנסת תעלה עוד את המכסימום - אין לנו כל ערובה שלא נצטרך לשלם את המכסימום של אלפיים או 5 אלפים לירות בכל מקום ומקום.

נקודה נוספת: - אנו מבינים שהפיקוח מצד שר הפנים מטשטש ערובה ידועה לכך שלא תהיה דיספרופורציה בעניינים אלה. אין לנו ספק רב אם לפי החוק החדש זקוקים חוקי העזר הנחקקים עפ"י פקודת הרשויות המקומיות לאישורו של השר. לגבי חוק התעבורה, למשל, עוד מזמן המנדט החליט ביהמ"ש המחוזי שחוקי עזר אלה, היות והם יונקים מטקסט צרפתי משלהם, אינם כפופים לפקודת הרשויות המקומיות, ואישור השר אינו חל עליהם. בכון שהיום, לפי הפרקטיקה, עובר כל חוק עזר כזה

א.ב.

ועדת הפנים - 5.11.57

עו"ד שטריקס:

את אישורו של שר הפנים, אבל איננו יודעים מה יהיה מחר. ייתכן שבהזדמנות זו, כשמתקנים את החוק, צריך יהיה לקבוע גם את העניין הזה.

ונקודה אחרונה: רק חלק מהרשויות המקומיות הקימו בתי-דין למס-עסקים. החוק מנוסח בצורה לא ברורה, ואומר ש"יהיה זה חוקי אם יוקם ביד למס עסק". עד לפני שנתיים, לשל, לא היה ברמת-גן פורום שבפניו אפשר לערער.

שר הפנים: לפי החוק המוצע היא ביד.

עו"ד שטריקס: זה אינו משתמע ממש מן החוק. ובפני המועצה לא יהיו גם כל הכלים שיש לנו בפני ביד. אם אין ביד - אין גם אפשרות של ערעור. עכ"פ, גם לפי התיקון המוצע זכות הערעור היא רק אחרי החלטת ביד ולא אחרי החלטת המועצה.

בפקודת סדרי השלטון והמספט או בטח לכולנו כי כל הטלת ססים תיעשה רק ע"י הכנסת. בארץ הזאת, כמו גם בארצות אחרות, העבירה הכנסת את הסמך יות הללו לרשות מקומית. עם כל הכבוד לרשויות המקומיות, מבטן מוגבל לצרכיהן-הן בלבד. ולא ייתכן שהגברה כמו רסקו, המשלמת 120 אלף ל"י בשנה מס-הכנסה, תשלם 60-70 אלף לירות מס עסקים, ולפי חישוב זה תצטרך סולל-בונה לשלם אף יותר.

הצעותינו הן אפוא: ראשית - שלא יוטל מס על מלמכה או עסק מקריים אלא רק על מקום ביהול עסק או סניף ועל משרד קבוע, והמס יוטל לפי היקף עבודה המבוצעת רק באותו מקום, ולפי קריטריון ארצי. לא ייתכן שבת"א נשלם את המכסימום על היקף עבודה של 20 אלף ל"י ואילו באור-יהודה נשלם את המכסימום על היקף עבודה של 5,000 ל"י.

הצעה נוספת: לקבוע בצורה מפורשת שדרוש אישורו של שר הפנים לחוקי-עזר אלה.

ונקודה אחרונה: לחייב כל מועצה להקים ביד למס עסקים.

עו"ד שטריקס: אני מצטרף לכל הדברים שנאסרו ע"י חברי,

אם קבלן מקבל עבודה ומוסר אותה לקבלן-משנה שיש לו משרד במקום, מה לפי דעתך חלקו במס למועצה המקומית בשעה קבלן-משנה בלבד?

עו"ד שטריקס: לפי דעתי כל אחד מהם הוא עסק בפני עצמו וישלם את מלוא המס.

ענין נוסף שרציתי לנגוע בו הוא: חברות השיכון עובדות בדרך כלל במסגרות שונות ובשמות שונים, אם כי למעשה זוהי חברה אחת עם גוף אחד ומנגנון אחד. אך יוצא שבעד השם השונה בלבד משלמת כל אחת מהמסגרות הללו מס נפרד.

שר הפנים: ברצוני להעיר כמה דברים לחוק זה ולדברים

שהוסמנו ע"י נציג רסקו. ייתכן ששר הפנים, כשאישר חוק עזר זה או אחר, פסח על דבר שאסור היה לפסוח עליו. אם מעירים על כך - ברוב המקרים מתוקן הדבר. אינני יכול לקרוא כל שורה של כל חוק עזר כזה. אם נכון שבחתימה כתוב במפורש מה שנאמר כאן, זוהי הזנחה מצד משרד הפנים ואני מצטער עליה, ואעשה כל מה שבידי ע"ס לתקן זאת. אבל אני מציע גם משהו לתיקון נוסח החוק שיעשה טעויות כאלו כדברים שהם מולטר-ג'ירס.

אשר לחוק העזר של ירושלים, נאמר בו במפורש: "שהיקף עבודתם בתחום העירייה...". זה להיפך ממה שאמרת. חוק עזר זה נמצא בקובץ התקנות 689 ממרץ 1957. עכ"פ, אני מסכים שכל מה שאפשר להוסיף בחוק עצמו על כך - ייעשה.

שר הפנים:

כן אני מסכים לחייב כל מקום להקים בית-דין

למט עסקים.

אשר ליתר הטענות: - מפני שסולל-בונה היא חברה תרצית גדולה, היא אינה צריכה לעמוד במצב יותר טוב טן הקבלן הקטן בכל מקום. והאיש הקטן בכל מקום צריך לעמוד בהתחרות באותם התנאים כמו החברות הגדולות. יש, לטעמי, חברה כל-בו אקמן שיש לה בת"א 4 אצטניפיים על-ידה יש חנות קטנה של אדם קטן. אותו בעל חנות קטנה לא צריך להימצא במצב שונה לגבי המסים מאשר החברה הגדולה.

ש. פרלשטיין: אבל אקמן נמצא יותר גרוע, כיוון שמשלם בכל אחד מהסניפים את המכסימום.

שר הפנים:

אני מאשים את נציגי החברות בכך שלא שילמו עד כה בכלל. אילו באו וטענו: זה בניגוד לחוק ואנו מבקשים לשנות את החוק או לשקוד שלא ישתמשו בו לרעה - היינו מזמנים מתקנים את הדרוש תיקון. אבל אתם העדתם ללכת למשפטים ובינתיים לא לשלם.

אני מוכן לשמוע כל נוסחה הסוציאל-מגדר של ספק שהמדובר הוא רק על גודל העסק באותה רשות מקומית שעליה מדובר ועל אותם התנאים של השכר המקומי שאיננו חברה בעלת סניפים.

יכול לקרות, כפי שקורה, שאיננו יכולים למצוא נוסחה יורידית המבטיחה בדיוק של מאה-אחוז כל מקרה-גבול. במקרה זה צריך לבחון מה שוקל יותר: ביטול הסעיף או אפשרות של שימוש בו אשר יגרום רעה אפילו לאיש אחד. אין אני נוהג לעמוד על סלה אם טאחוריה אין ויכוח על תוכן.

למעשה כל החברות הגדולות וחזקות נמצאות

ב-2-3 ערים גדולות בישראל, או שאוטורים אפוא שמט עסק הוא מט ארצי לכולם, והוא נכנס לאיגום כלשהו, ואז הגב לא יהיה אלפיים לירות. הדברים שטענתם עד עכשיו הם לגבי ההוצאה-לפועל. אני מוכן להקים ועדה ולשתף בה גם אנשי ציבור, ועדה אשר תעבור על כל חוקי העזר הקיימים ותבדוק אם לא דייקנו בניסוח, ואז נפנה לכל מקום כזה בתביעה לתקן את הדרוש תיקון. גם עכשיו, כשאנו מתקנים חוקים בכנסת ולפי התיקון מתברר כי משהו שהיה חוקי עד כה עכשיו גשה בלתי-חוקי - אנו מודיעים על כך לרשויות המקומיות הנוגעות בדבר ודורשים לתקן זאת.

היור' י. ריפתין:

הוועדה שמעה את נציגי החברות בכובד-ראש ותמיחס בכובד-ראש לטענות. באחת הישיבות הבאות נשמע גם את נציגי חברת עמידר. אם יש לחברי המשלחת כגון משהו להוסיף על דבריהם - נקבל ברצון תזכיר בכתב.

(חברי המשלחת יוצאים)

ד. הכהן:

אני אינני שלם עם כל החוק. כי מתברר שהדאגה איננה לתקציבים של המועצות והעיריות אלא הכוונה היא לפתע לשויון בין האיש הפרטי ובין סולל-בונה. זה לא ענין לחוק הזה. משרד הפנים עדיין אינו מסדיר את הבעיות התקציביות של האדם הפרטי וסולל-בונה.

ההגיון אומר שאם יש למישהו עסקים במקום

כלשהו בהיקף נרחב - העסקים תובעים שיהיה לו שם משרד. והעובדה: לסולל-בונה יש עבודה בקרית-שמונה ובדיסונה, ויש לו שם משרדים, והרשות המקומית שם יכולה לדרוש מסים. אם מישהו שסתמט מלפתוח משרד במקום כלשהו רק כדי לחסון לו את המט - אינני חושב שהדבר מסתלם לו ואינני חושב שיש טי שעושה כך.

כל הפיסקה המדברת אפוא על העסקים המתנהלים

בין בתחום הרשות המקומית ובין במקום אחר, נראית בעיני ספוקפקת מעיקרה. לא שמעתי על חברה המנהלת את כל עסקיה במקום אחד באמצעות הסלפון או קשר של טכוניות ואינה פותחת שם משרד רק כדי לחסון מעצמה את המט.

ד. הכהן:

החוק האנגלי אוטר: "Carrying on business or trade". את המונח הזה תרגמנו לעברית: "העוסק", מונח הנחון לכל מיני פירושים, אם ביחוד בת"א, למשל, בונה ארון-קיר עם להרכיב אותו בבית בפתח-תקווה - אין לי כל בטחון שהוא לא "עסק" בעבודה בפ"ת עם הרכיב שם את הארון. יש לנו ביחוד בת"א, "חמת", העוסק בקונסטרוקציות ובונה גשר בשביל חדרה, ועומד עתה להרכיב את הגשר במשך הרבעה חדשים בחדרה. אינני בטוח שעיריית חדרה לא תטיל עליו עסק בתור "עוסק" בחדרה. כאן הוכנס אפוא מונח חדש לחוק - "עוסק" - והפסד לגבב עליו תלי-תלים של פירושים, אני מציע אפוא להחליף את המונח "עוסק" ב"מנהל עסק".

שר הפנים:

על כך כבר פסק ביהמ"ש. גם בנוסחה הקודמת של החוק כתוב: "יהיה מותר לשות טקוטימ להטיל ע"י חוק עזר, על כל בני אדם העוסקים בתחומי מזר שיפוט...". הדבר היחיד שהוספנו על מה שהיה בחוק הקודם הוא: "בין שהנהלתם בתחום הרשות המקומית ובין שהיא במקום אחר".

ש. פרלסטין:

אני חושב שחוק מס העסקים בכללו הוא חוק בלתי-צודק. אבל לא על כך מדובר עכשיו. לגבי החוק המוצע עכשיו, העלו את הגב אלפיים לירות והעיריות מביטות עליו לא כעל חוק מס עסקים אלא על חוק מס-הכנסה עירוני. כיוון שהחוק מגביל את העירייה לגב של אלפיים לירות - היא שסתמט בהזדמנות שלחברה מסויימת יש הרבעה סניפים בת"א ומטילה עליה ארבע פעמים את המכסימום של אלפיים לירות, גם אם כל אחד מארבעת הסניפים הללו כשלעצמו אינו עובר את המכסימום.

שר הפנים:

במקרה כזה יוכלו לערער ולהביא כטענה שחבות דומה במקום דומה אין מטילים עליה את המכסימום.

ש. פרלסטין:

כשהענין מגיע לוועדת הערעורים, היא טוענת: אבל היקף העסקים הכולל הוא כזה שמצדיק זאת.

שר הפנים:

זהו התיקון שאני מציע עכשיו: צריך יהיה להטיל על כל סניף לחוד, מבלי להתחשב בהיקף הסלל.

ש. פרלסטין:

ראשית, צריך שיהיה ברור שהמס יוטל רק בהתאם להיקף העסק הבודד באותו מקום בלבד, ולא בהתאם להיקף הכולל של החברה.

למשל: ביחוד לטויה בחבל-לכיס. יש לו שם מסרד, אבל ברור שהמסרד הראשי נמצא בת"א. בלכיש גובים - ובצדק - את המכסימום. אבל אם הביצוע הוא בכל זאת בת"א - היינו הצדקה יש שגם ת"א תטיל את המכסימום, ועל כל אחד מן המסנים לחוד את המכסימום?

אני מבין שאי-אפשר להסדיר את כל המקרים בחוק. אבל בחוק צריכות להיות הנחיות לעירייה, ולא צריך להשאיר זאת לדיסקרציה של הרשות המקומית, אפילו צריך השר לאשר זאת אח"כ.

מ. הרם:

השגתו האמיתית של ח"כ הכהן, כפי שנראית לי, איננה על פירוש המלה "עוסק" אלא על ההרחבה המוצעת בחוק לגבי מקום הנהלת העבודה. יוצא שאם אדם פתח לו חנות בחיפה בקצה המזרח של העיר ופתח סניף בקצה השני - לא ישלם בעד הסניף השני.

בעת הקריאה הראשונה של החוק העליתי הצעה של העלאת תקרת המס. ואני שואל: סתי והיכן אוכל להניח את הצעת?

שר הפנים:

זהו נושא חדש ואתה צריך להכניס אותו כהצעה חדשה בכנסת.

ועדת הפנים - 5.11.57

ד. בר-רב-האלי:
 ה"כ הכהן חושש לא כל-כך מעצם הענין כמו מפני הניסוח. לרשויות המקומיות יש פלחמה בלתי-פוסקת עם חברת החשמל ואג"ד בענין החוק הזה. יש הבדל בין קבלן שקיבל עבודה ארעית במקום כלשהו, בנה שם כמה בתים ועזב את המקום, ובין קבלן הסחזיק משרד באותו מקום ומתחרה בקבלנים מקומיים. בין אלה האחרונים צריך להיות שוויון.

גובה הטס הוא בעיה בפני עצמה. גובה הטס הוא דבר שרירותי מאד. בחיפה, למשל, עושים את החישוב: 70 ל"י לכל עו"ד ועובד באותו משרד, פלוס 50 ל"י עבור כל עובד בלתי-מקצועי העובד שם, וכך מגיעים לסכום כלשהו של מס עסקים, בלי קשר עם ההכנסה.

ענין שני, שאינו נוגע לגובה הטס, הוא עאם החובה לשלם. החובה לשלם צריכה לחול על אדם המנהל עסקים במקום כלשהו והוא קבוע שם. צריך למצוא סימן כלשהו שיהיה קנה-מידה לכך, למשל: אם אדם סחזיק משרד או סניף באותו מקום.

ה. סגור-כהן:
 חברות יתחילו להסתמט מתשלום הטס עי"כ שלא יפתחו משרד באותו מקום.

ד. בר-רב-האלי:
 אינני מאמין שמישהו יסגור משרד במקום כלשהו רק בגלל מס העסקים.

ער הפנים:
 חברת עמידר כבר הודיעה לי שאם ברשות מקומית מסוימת ימשיכו לדרוש מסנה מס עסקים - היא תסגור את המשרד, ואז יצטרכו הדיירים לנסוע לחיפה כדי לשלם את שכר-הדירה.

ד. בר-רב-האלי:
 לפי דעתי מוצדק הדבר שאדם ישלם מס עסקים עבור כל סניף שלו באותה עיר, כיוון שהוא מקבל שירותים בעד כל סניף.

בעיה מיוחדת היא בעיית המחסנים. מחסן איננו מקום עסק, עכ"פ איננו סניף. יש הבחנה אם זה מחסן שבו נעשים גם העסקים או שזהו מחסן שאין הלקוחות באים לסם ומטמט רק להחזקת הסחורה. להבחנה זו צריך למצוא ביטוי בחוק.

גם את מה שצוטט כאן לגבי נתניה אני מבין מחד מכלפי שהציגו זאת כאן. הכוונה היתה לומר: לגבי קבלן הנתנייתי אשר מנהל עסקים גם מחוץ לנתניה צריך להביא בחשבון את היקף עבודותיו הכללי, כסם שאינך יכול לדרוש חישוב לגבי סולל-בונה בחיפה רק על העבודות הקטנות שהוא מבצע בתוך העיר חיפה. הכוונה לא היתה לכך שאם קבלן נתנייתי עושה עבודות באור-יהודה, תוכל אור-יהודה להטיל עליו מס עסקים מפני שהוא מנהל עסקים גם בנתניה.

עיקר הויכוח בשאלה זו, כפי שאמרתי, הוא עם חברת החשמל ואג"ד. אם אג"ד מורידה נוסעים ביקנעם או טוכרת מס כרטיסים - עדיין אין היא "עושה עסקים" ביקנעם. אחרת יצא סהבת אג"ד תצטרך לשלם מס עסקים ב-700-800 מקומות בארץ. צריך למצוא קנה מידה אובייקטיבי לפיו יגבו מס עסקים מאג"ד, אולי - החזקת סניף או כדומה.

כל השאלה היא של ניסוח החוק. ואם נגיע כולנו למסקנה שאנו רוצים עקרונות בתיקון - אפשר יהיה למצוא את הניסוח.

י. כהן:
 התיקון בעיקרו נראה לי צודק, אבל יש להזהר מסתי נקודות, ואין הכוונה לאפשרות של התחכמות יוריסטית.

אני מבין שהתיקון מכוון בעיקר לעסקים המתנהלים באורח פחות או יותר קבוע ולא מקרי. אספקת השירותים, עד כמה שאני מבין, היא הבסיס למס עסקים. דרושה אפוא הגדרה לגבי קביעות של עסק מקומי שהוא סניפו של עסק ארצי, כי אם עסק אינו מקבל שירותים מהרשות המקומית - אין מקום למס עסקים.

י. כהן:

לגבי הערכת גובה המס: נדמה לי שלא מוצדק להטיל מס מכסימלי על סניף קטן של חברה גדולה, אלא יש להתחשב בהיקף העבודות המתבצעות באותו מקום. ונדמה לי שתיקון החוק אינו מסביר בטידה מספקת את הנקודה הזאת.

מר גלס:

אם ח"כ הכהן מפרט מפני החלפת המונח האנגלי "Carrying on business or trade"

ב"העוסק", נוכל לעזור בנידון זה, אם כי אין אנו אוהבים לעשות תיקונים כאלה בחוקים סטטוטוריים. הנוסח הכתוב כאן הוא חזרה על מה שכתוב בחוק הסטטוטורי, תוך כדי הוספת המלים "בין שהעסק מתנהל באותו מקום ובין שמקום הנהלתו של העסק הוא במקום אחר". במקום להחליף אפוא את כל הרישום של הסעיף כולו, אנו יכולים לכתוב רק: "להוסיף את המלים הבאות...". במקרה כזה יישמר הנוסח האנגלי המקורי, ואז מחייב המקור האנגלי ולא התרגום העברי, מה שאין כן אם בכניס את המלה "העוסק" במפורש לתיקון עתה שאז יחייב מונח זה ולא מה שכתוב בחוק האנגלי.

מר הפנים:

אין אנו עוסקים כאן בפירושים של ביט"ש אלא אנו דנים במה שאנו רוצים עקרונית. אנו רוצים עכשיו לחוקק כך שהדבר שאנו מבינים ב"עוסק" יובן ולא יהיה קשור בדברים פורמליים היצוניים.

מר גלס:

נוסף לכך, גם בסיפא של הסעיף שאותו אין אנו באים לתקן עכשיו, מופיע אותו מונח "העוסק" ושמ יטאר מחייב הנוסח האנגלי של "Carrying on business or trade". לכן לא יתואר שיפרשו את המונח "העוסק שבדיש" שלם למה שנאמר בסיפא.

י. יסעיהו:

אני תוהך בכך שעסק שאיגונו תדיר - קבלן הסוגר את העסק במקום כלשהו לאחר שבטר את הבנין - צריך לשלם מס עסקים כל זמן שהוא עובד בבנין זה. לעומת זאת אני מקבל את התיקון לגבי היקף העסקים.

מר הפנים:

רשמתי לי שני נסיונות של נוסח אשר יבליטו מה אנו מוכנים להבהיר בחוק. נוסח אחד הוא חיובי והשני שלילי.

הנוסחה השלילית, לדעתי, תהיה כדלקמן: "הרשות המקומית, בשעה שתטיל את המס על בעל העסק, לא תיקח בחשבון את עסקיו או היקפי עסקיו בכל רשות מקומית אחרת או בכל סניף אחר באותה רשות מקומית".

הנוסחה החיובית: "העוסק ביותר ממקום אחד באותו תחום של רשות מקומית או ביותר מרשות מקומית אחת, ייקבעו סיעורי המס לכל מקום לפי הכללים שלפיהם מוטל המס הנוגע לאותו מקום בלבד". אין זו נוסחה מוגמרת. לישיבה הקרובה ננסה להביא נוסחה מוטלמת. אבל בשתי הנוסחאות מודגש שאם יש, למשל, חברה המנהלת בת"א עסק גדול, היא לא תצטרך לשלם את המכסימום באור-יהודה, ושם לאקטן יש בת"א עסק עצום אבל יש לו סניף קטן בפיינה כלשהי - לא יטילו על הסניף הקטן את המכסימום מס שבעסקיו בת"א הם גדולים. בכל מקום צריך להטיל על סניף מה שהינו מטילים עליו אילו היה עסק עצמאי.

מר שבו:

לדבריו של מר גלס: אם אמרנו "עוסק", היתה הכוונה בפירוש ל"עוסק" ולא ל"מנהל עסקים". המונח "מנהל עסקים" כבר קיבל את פירושו המשפטי, ואם נשאיר זאת - חברת החסל או מקורות יהיו פטורות מהמס ברוב המקומות בהם לא יהיה להן משרד. ביהמ"ש בפסה"ד שהוציא בענין זה אמר בפירוש "מקום פעולות הביצוע אינו קובע מה מקומו של ניהול העסק". דבר זה ישאר גם להבא. היינו יכולים להדגיש זאת עוד יותר אילו אמרנו: "העוסק או מנצע". אבל אין כוונתנו שכל קיבולת קטנה תהיה חייבת במס. נכון אמנם שעי"כ ישאר מקום לפירושים, כפי ששען ח"כ הכהן, אבל אנו מצמצמים את האפשרות הזאת.

ועדת הפנים - 5.11.57

מר סילברסטון:

הקושי נעוץ בעובדה שטושטסה מסמעותה של המושגים הרלבנטיים ע"י ריבויים. יש להביא בחשבון שגם חוק העזר מסתמך במלה "עוסק" לתרגום האנגלי. חוקי עזר אלה נבדקו לא פעם ע"י בתי המשפט. מכך אני מסיק שבכל פעם שכתוב "עוסק" הכוונה למונח האנגלי הנ"ל. השופט ניסה להגדיר את המונח האנגלי, ונתן לו, לדעתי, פירוש מצומצם מדי. אין כוונתו רק למקום ההנהלה, כפי שטען השופט. כוונת התיקון היא אפוא להחזיר לקדמותו את הפירוש המכוון של המלה "עוסק", פירוש יותר מורחב, כפי שהיה לפני פטה"ד המוזכר.

אנו צריכים, לדעתי, להפריד בין שתי בעיות: ראשית - מה זה "עסק" ומה זה "ניהול עסק", ע"ס שנדע אם עקרונות אפשר בכלל להטיל מס על משהו. ושנית - אם כבר קבענו שדבר מסויים הוא "עסק", יש לברר מהו קנה-המידה להטלת המס. לא ייתכן להטיל מס תוך קנה-מידה מוקטן יותר על משהו שספק אם אפשר לקרוא לו "עסק" במובן החוק, רק בתור פשרה.

ד. בר-רב-האי:

אם מר גלס חושב לפתור את הבעיה ע"י ניתוק הקשר בין המונח האנגלי ובין "עוסק" - בא מר סילברסטון וטוען ההיפך. עכ"פ, אנו צריכים ראשית-כל להסביר לעצמנו מה אנו מתכוונים בטושב "עוסק" במלאכה. לכך אנו צריכים למצוא הגדרה, וצריך להתעלם מן המונח האנגלי.

ה. פרלשטיין:

בראה לי שדבריו של מר סילברסטון קולעים למטרה. נתעוררו כאן כמה בעיות: זמניות או תדירות; בעיית הטלת מס על מחסנים, וכו'. התיקון הראשון צריך אפוא לבוא בהגדרת המונח "עסק", כדי שנדע על מה אפשר ומותר להטיל מס עסק, בהתאם לרוח הדברים שנשמעו פה. התיקון השני צריך להיות: מה דינו של עסק שיש לו סניפים במקומות, ומה מידת גובה המס שאפשר להטיל עליו. רק לאחר הבדלת שתי הנקודות הללו נוכל להמשיך בחוק.

הי"ר י. ריפתין:

ברצוני עוד להודיע לחברים כי קיבלנו מכתב מאת עו"ד יואל בענין מס עסקים. הבטחתי לו שאביא את המכתב לידיעת חברי הוועדה. הוא טוען שחברה גדולה צריכה לפצל את משרדיה במקומות שונים בעיר כיוון שאינה יכולה להחזיק את כל עסקיה במשרד אחד קטן, ויוצא שהעירייה מטילה מס על כל משרד ומשרד לחוד.

בישיבה הבאה נשמע את נציגי "עמידר", ומשרד הפנים יביא לנו הצעת בוסחה מתוקנת בסעיף הראשון, על סמך הדברים שנשמעו כאן היום.

שר הפנים:

האם כל מי שיבקש להתקבל כאן בקשר עם החוק הזה - יוזמן?

מר רוטנברג:

"עמידר" היא חברה מסלולית, ומשום כך הזמנתה לישיבה היא ענין שונה מהזמנת כל חברה אחרת.

שר הפנים:

עכ"פ, אני מבקש להודיע לי שתי תוכנס הוועדה עצמה לדין בחוק גופו, כי אינני יכול לבזבז את זמני על שמיעת כל החברות. נוסף לכך יש שאלה אם יו"ר הוועדה יכול לפנות ישירות למוסד מסלולי ולהזמין לישיבה מבלי לשאול את השר הנוגע בדבר, במקרה זה שר האוצר.

מ. גרם:

אולי אפשר שוועדת משנה תשמע את כל הפונים ולא מליאת הוועדה?

הי"ר י. ריפתין:

נציגי משרד הפנים צריכים לשבת בישיבת הוועדה מראשיתה. מתי השר עצמו רוצה לבוא לישיבה - זהו עניינו-הוא. לעצם הענין, אני רואה חשיבות גדולה בכך שחברי הוועדה, לפני שמוציאים החלטה סופית, ייפגשו עם חלקים שונים של הציבור וילמדו גם את הצד השני של המטבע.

(הישיבה ננעלה ב-11.10)